

CULEMBORG EN ZIJN LAATSTE SIGARENFABRIEK

door Louis Bracco Gartner

Dit keer gaat de sigarenrubriek over Culemborg waar een van de laatste sigarenfabrieken in Nederland staat en sigaren voor een groot gedeelte nog met de hand gemaakt worden. De liefde voor het vak, waarvan sommigen zeggen dat je dat kunt proeven, zorgt dat de oude generatie van geen ophouden weet. Gelukkig doet al enige tijd een nieuwe generatie van zich spreken.

Culemborg was een belangrijk centrum voor de sigarenindustrie. Tientallen grotere en kleinere bedrijfjes waren er gevestigd. Aan de Korte Meent en de Zandstraat (waar ook de sigarenfabriek van Van der Donk gehuisvest is) waren er meerdere te vinden zoals Van Heusden & Co., de Gebr. W. & J. van Kuik, Smits & Co. (later overgenomen door Co van der Donk) en de Gebr. van Meenen.

Niet onbelangrijk is verder dat het beste vakblad "De Tabaksplant" binnen de tabaksbranche door Verschoor B.V. in Culemborg tot en met 1992 uitgegeven werd. Er verschenen meer dan 4100 nummers en het blad werd vele jaren gedragen door hoofdredacteur Arend Verhoeff. Hij was een bijzonder charmante en innemende persoonlijkheid, geroemd om zijn vakkennis en zijn vele goede contacten. Hij was ook internationaal waterpoloscheidsrechter en als zodanig kwam ik hem als speler tegen in het "Zwarte Plasje", in Hilleegersberg Rotterdam, tijdens een veteranentoernooi.

Voorzijde woonhuis, daarachter de fabriek

Maar nu meer over de sigarenfabriek Havanna, eigendom van vader en zoon Van der Donk, gevestigd aan de Zandstraat 102 te Culemborg. Opgericht in 1919 door A.W. Smits en in 1952 door de huidige eigenaar Co van der Donk van zijn oom overgenomen. Samen met zijn vrouw en zijn zoon Richard runnen zij het bedrijf. De sigaren van Van der Donk zijn een begrip in Nederland bij de echte kenners. Deze gedeeltelijk met de hand gemaakte sigaren zijn pittiger en zwaarder dan de gemiddelde Nederlandse sigaar. Bij de verkiezing "de sigaar van het jaar" door het Nederlands Sigaren Gezelschap "Coupe-cigares" werden sigaren van Van der Donk dan ook meerdere malen gekozen tot de beste sigaar van het jaar. In 1991 was het de Panatella in de klasse senioritas die als beste werd gekozen en een jaar later eindigde de Half Corona als eerste.

Samengesteld uit verschillende tabakken, verbouwd in Brazilië, Java en Cuba, zorgen deze sigaren voor de specifieke en herkenbare eigen smaak. Co van der Donk heeft jarenlang vastgehouden aan zijn formule van sigaren maken en nooit concessies aan de kwaliteit gedaan: "Het binnengoed is de ziel van de sigaar, daarin kun je je creativiteit kwijt." Geholpen door een bijzonder goede neus voor het keuren van tabakken en het vakkundig inkopen van partijen bleef de kwaliteit gehandhaafd. Verder zorgde men ervoor dat de vraag groter bleef dan het aanbod, zodat tegen menig winkeller nee verkocht moest worden.

Door de veranderde smaak van de sigarenrokers zijn de sigaren wel wat lichter geworden ten opzichte van de sigaren vlak na de oorlog.

Co van der Donk zit vanaf zijn veertiende jaar in het vak. Tijdens de oorlog lag de productie stil omdat er geen tabak voorhanden was, maar daarna ging het bedrijf weer op de oude voet verder. De tijd lijkt nog steeds stil te zijn blijven staan. Het enige stukje moderne techniek in de werkruimte is het koffieapparaat, vertelt Co.

Het fabriekje telt twee verdiepingen. Boven ligt een deel van de voorraad en worden er de sigaren afgewerkt en verpakt. Om minder goede oogsten op te kunnen vangen is er genoeg voorraad tabak voor meerdere jaren. Trouwens, niet alle tabak ligt in het pand. Dit is een te groot risico. De buffervoorraad ligt in een apart pakhuis.

Beneden vindt de productie plaats. De ouderwetse sigarentafels, waar men tegenover elkaar de tabaksbladeren striipt (de nerf uit het midden van het tabaksblad haalt), worden verder gebruikt om het mooie maar zeer dure Sumatra dekblad om het bosje te wikkelen. De bosjes (binnengoed en omblad) voor de kleinere modellen worden op de meer dan vijftig jaar oude machines gemaakt.

Op de jonge Griek Giorgio na zijn het vooral een paar al lang gepensioneerde sigarenmakers die samen met de familie Van der Donk ruim 200.000 sigaren per jaar produceren. De bekende speciaalzaken De Graaff in Den Haag en later Van der Pigge in Haarlem (beiden ook hofleverancier) behoorden tot de vaste afnemers na de oorlog.

Het Haagse sigarenhuis was zelfs tot 1974 vrijwel de enige afnemer van deze exclusieve sigaar die vooral in diplomatieke kringen gerookt werd. In 1946, tijdens het staatsbezoek van Sir Winston Churchill, is op verzoek van ons koninklijk huis een speciale sigaar voor hem samengesteld. Deze "Corona" maakt nog steeds deel uit van het assortiment.

Co en Richard van der Donk

Een sigaar van Van der Donk is naast de specifieke smaak ook te herkennen aan de persnaad die in de lengte over de sigaar loopt. Net als bij de fabricage van kleipijpen, voor zover ze uit een mal geperst worden waar de naad goed te zien is, is ook de persnaad bij de sigaren te zien als deze tussen twee vormplanken onder de pers gezet worden. Na 24 uur worden de sigaren een kwart slag gedraaid en gaan ze nog een aantal uren onder de pers. De sigaren worden dan in kistjes verpakt en gaan enkele dagen de droogkamer in waarna ze voor verzending klaar zijn. Een klein aantal winkeliers (dépositaires) hebben de alleenverkoop van deze bijzondere sigaren. Mevrouw Van der Donk zorgt voor de verzending en onderhoudt het contact met de klanten.

In een bedrijf met zo'n lange traditie gebeurt natuurlijk ook wel eens iets bijzonders. Een van de mooiste anekdotes gaat over een voorval dat net voor de oorlog plaatsvond. In die tijd werd soms de tabak bespoten met rum; deze sigaren waren in die tijd erg in trek. Jullie raden het al. Een van de knechten werd bij een controle door de meesterknecht laveloos op de grond gevonden. Nadat hij zijn roes had uitgeslapen werd hij op staande voet ontslagen.

De toekomst voor Van der Donk ziet er weliswaar rooskleurig uit, maar voor de toekomst zullen toch nieuwe en jongere sigarenmakers opgeleid moeten worden. Deze opleiding kost veel tijd en dus ook veel geld en kan alleen binnen het bedrijf zelf gegeven worden.

N.B. De sigarenmakerij van Van der Donk ontvangt geen groepen meer, omdat het te veel tijd kost. Maar de toevallige voorbijganger maakt grote kans, even een kijkje te mogen nemen. Het smalle steegje doorlopen, rechts van nr.102.

MERKVERVALSING OP DUITSE PIJPEN (I)

door F.Tymstra

Zoals bekend werden Goudse pijpen in het verleden in andere landen nagemaakt vanwege hun kwaliteit en bekendheid. Goudse pijpen werden immers naar alle werelddelen geëxporteerd. Door merkvervalsing probeerden fabrieken een graantje mee te pikken. Bekend zijn de vervalsingen van het merk zelf, meestal op de hiel van de pijp. Minder bekend zijn vervalsingen d.m.v. een etiket of een tekststempel in de steel. Het gaat dan om aanduidingen dat de pijp in Gouda zou zijn gefabriceerd.

Vooraf bij Duitse producten komen we deze vervalsingen tegen in de tijd dat het de Duitse fabrieken het moeilijk hadden (1900-1935). Onlangs kwam ik in het archief stukken tegen waarin een kwestie aan de orde werd gesteld.

Op 26 januari 1923 schreef de **Nederlandsche Vereeniging van Aardewerk-fabrikanten** een brief aan de heer Franz Schwaderlapp die een "Tonwaren"fabriek had aan de Oude Schans 7 in Amsterdam.